

М-р Елеонора Серафимовска

**ПОТТИКНУВАЊЕ НА
АВТОРИТАРНИТЕ
ДИСПОЗИЦИИ ВО УСЛОВИ
НА КОНФЛИКТ ПОМЕЃУ
СОЦИЈАЛНИОТ
КОНФОРМИЗАМ И
ЛИЧНАТА АВТОНОМИЈА**

*Современа концептуализација на
Stanley Feldman*

РЕЗИМЕ

Иако истражувањата на авторитарноста долго време привлекувале голем број истражувачи, многу прашања за конструктот останале без успешна разработка. Feldman, на научната јавност и нуди нов концепт за феноменот на авторитарноста кој, според него, обезбедува база за мерење и конструкција на скала, а тоа, од своја страна, овозможува специфични предвидувања за условите под кои се јавуваат предрасудите и нетолеранцијата, како постојани корелати и манифестации на авторитарноста. Оваа концептуализација

М-р Eleonora Serafimovska

**STIMULATION OF
AUTHORITARIAN
DISPOSITIONS IN
CONDITIONS OF CONFLICT
BETWEEN SOCIAL
CONFORMITY AND
PERSONAL AUTONOMY**

*Contemporary Conceptualization by
Stanley Feldman*

ABSTRACT

Although the researches of authoritarianism have been appealing to numerous researches over a longer period of time, countless questions concerning the issue of the construct have remained without fruitful elaboration. Feldman offers the scientific public a novel concept regarding the phenomenon of authoritarianism, which according to him provides a basis for measuring and constructing a scale, which furthermore enables specific predictions in terms of the conditions under which prejudices and intolerances occur, as permanent correlates

е вкоренета во тензијата што се појавува како универзална карактеристика на човековата цивилизација: конфликтот меѓу социјалниот ред, заснован врз социјалниот конформизам и желбата за максимизирање на личната автономија. Начинот на кој луѓето ќе се справат со овој конфликт води кон релативна преференција на вредностите на социјален конформизам и лична автономија. Таа вредносна димензија, аргументирал Feldman, е база за феноменот на авторитарност.

Клучни зборови: авторитарност, димензија социјален конформизам - лична автономија, нетолеранција, предрасуди

and manifestations of authoritarianism. This conceptualization is deeply rooted in the tension which occurs as a universal characteristic of human civilization: the conflict existing between the social order, based on social conformity, and the desire for maximization of one's personal autonomy. The manner of handling this conflict leads to relative preference of the values of social conformity and personal autonomy. This dimension of value, as argued by Feldman provides the basis for the phenomenon of authoritarianism.

Key words: authoritativeness, dimension of social conformism – personal autonomy, intolerance, prejudices

ВОВЕД

Педесет и повеќе години по публикувањето на широко споменуваната студија на Adorno “Авторитарна личност”, емпириската литература за авторитарноста продолжува да расте и покрај сознанието дека не постои широко прифатена теорија која би можела да го објасни овој феномен. Отсуството на сигурна теоретска основа остро го лимитира нашето разбирање на авторитарноста. Истражувањето што го спровел Feldman нуди нова концептуализација, во која, авторитарните предиспозиции “никнат” во услови на конфликт помеѓу вредностите на социјален конформизам и вредностите на лична автономија. Предрасудите и нетолеранцијата, како многупати докажани манифестации на авторитарноста, би требало да бидат опсервирани помеѓу оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам и перципираат закана за социјалната кохезија. Овие хипотези веќе биле тестирани на примерок од недипломирани студенти и целосно потврдени во истражувачкиот проект на Stanley Feldman, професор на Факултетот за политички студии на Stony Brook Универзитетот. Но, со оглед на ограниченоста за генерализации од ваков лимитиран примерок, пред истражувачката јавност се поставува барање за понатамошна разработка, проверка и критичка анализа на поставениот концепт, кој можеби има

потенцијал да отвори нова ера во истражувањата на овој несомнено сложен и неисцрпен феномен.

Литературата за авторитарноста речиси секогаш започнува со презумцијата дека опсервираната конзистентност на предрасудите и нетолеранција-та е функција на некои аспекти на личноста. Конзистентноста на ставовите може да биде и функција на вредностите или општите, генералните верувања. (Duckitt, 2003) Исто така, важно е да се запамети дека, предрасудите и нетолеранцијата се социјални и политички феномени. Feldman се обидел да покаже дека корисен начин за развивање на концептот за авторитарноста е кога ќе се консултираат човековите ориентации кон општеството и, поконкретно, конфликтот, судирот меѓу индивидуалните права и благосостојбата на социјалните единици.

Животот меѓу останатите луѓе во општеството креира тензија меѓу целите на личната автономија и социјалната кохезија. Како што истакнале Nunn, Crocket, и Williams (1978): “Секое општество се соочува со проблемот *колкава индивидуална слобода е можна, се дозволува, и колкава “доза” на социјална контрола е потребна*”. *Каква е природата на овој проблем? Од перспектива на оние кои сакаат да ја максимизираат индивидуалната слобода, главниот проблем се рестрикциите кои општеството ги наметнува врз човековото однесување.* Cohen-Almagor (1994) аргументирал: “Слободата е неопходен услов за индивидуата да ги испроба своите способности, својот потенцијал независно од другите, самостојно. Ова е потребно за да им се овозможи на луѓето да ги откријат, низ отворена конфронтација со идеите кои се негувани од страна на општеството, сопствените ставови, верувања, и сопствените идни животни патишта. Централна идеја на автономијата е одредување сопствена дирекција, самонасочување, самоопределување.” (според Feldman, 2003)

Тензијата помеѓу автономијата и социјалната контрола се манифестира преку човековите преференции за социјална рестрикција на однесувањето. Зошто «обичните» луѓе би сакале општеството да го лимитира и определува однесувањето на луѓето, вклучувајќи го и нивното? Како што истакнувале социјалните теории, уште од времето на Hobs, фундаментален проблем за секое општество е одржување на социјалниот ред. Но, можеби главното прашање е, зошто тој социјален ред воопшто мора да се одржува, зошто во определени периоди тој не би се “скршил”, уништил? При тоа, постојат три потенцијални механизми кои треба да бидат земени предвид: *принуда, заеднички соствен интерес и соопределување, соопределување со заедничкиот сеп на норми што постојат во секое општество.*

Feldman претпоставува дека речиси сите луѓе, без оглед каков е нивниот начин на размислување, се надеваат дека принудата ќе биде употребена само во екстремни случаи. Ако секој се сообрази со оптимистичкиот поглед на човековата природа, нема да има потреба од закони, кои би се наметнувале за да го штитат животот и да овозможат слободна комуникација и трговија.

Понатаму, дури и да не веруваме дека луѓето по природа се антисоцијал-

ни, не е тешко да се биде скептичен за социјалните последици што би се случиле доколку милиони луѓе го истакнуват, или се водени само од сопствениот интерес. Во секое општество постојат норми на однесување кои ја насочуваат интеракцијата на неговите членови. Тоа се заедничките норми и вредности кои се база за стабилноста на општеството. Ако членовите на едно општество се конформираат со овие норми, стравот од безредие (отсуство на социјален ред) се редуцира. Сепак, возможно е да постојат поединци, кај кои ќе доминира огромната желба за лична автономнија и кои нема да ја вреднуваат важноста на социјалниот конформизам. Кај други, ова може да предизвика силен страв од неограничената слобода.

На тензијата помеѓу вредностите на автономија и социјален конформизам може да се гледа како на универзален аспект на живеењето со другите луѓе. Тоа го потврдуваат двете класични истражувања - едното во областа на социологијата а другото во психологијата. Во социологијата Kohn (1977) ги испитувал општествените вредности од перспектива на вредностите кои луѓето ги сметаат за најважни при воспитувањето на децата. Врз база на бројни национални студии, Kohn и Schooler заклучиле дека постои димензија само-определување - конформизам во родителските вредности во сите индустриски општества, димензија која секоја единка треба да ја усвои во текот на животот. Во истражувањето во областа на психологијата, Schwartz (1992), испитувајќи ги социјалните вредности, во 40 примероци од 20 земји, барал испитаниците да проценат 56 вредности, вклучувајќи едни кои го мерат социјалниот конформизам (послушност, самодисциплина, учтивост, почит кон родителите и постарите), и други кои ја мерат самонасоченоста (самоопределувањето, креативноста, слободата, определувањето на сопствени цели, љубопитноста и независноста.). Анализирајќи ги дводимензионалните конфигурации на 56-те вредности, тој открил дека вредностите на конформизам и на самоопределување заеднички се групираат речиси секаде.” (според Feldman, 2003)

И Kohn и Schwartz (1983) откриле значајна варијанса во вредностите на конформизам и самоопределување во сите земји каде што биле спроведени истражувањата, што довело до заклучок: различните социјални и културни услови придонесуваат во процесот на истакнување, акцентирање на една од двете вредности. Истовремено, разликите во социјализацијата, едукацијата, социјалното искуство, но и личноста, би требало да продуцираат суштински индивидуални разлики во релативната тежина додадена на вредноста на социјалниот конформизам од една, и вредноста на автономијата, од друга страна. (според Feldman, 2003)

Иако само неколкумина би биле способни да артикулираат лична филозофија која ќе ги помирува конфликтните вредности на социјален конформизам и автономија, сепак, најчестиот имплицитен исход од борбата помеѓу овие цели ќе резултира со животна перспектива, која ќе го рефлектира преферирањето баланс помеѓу нив. Така, можеме да дефинираме димензија која, од една страна е определена со желбата за неограничена лична автономија, а од друга,

од стриктниот (строгиот) конформизам кон социјалните норми на однесување. Хипотетички, голем број луѓе можат да придодат голема вредност на личната автономија, посебно во индивидуалистичките општества какво што е Америка. Но, клучот на оваа концептуализација е во релативната вредност што луѓето ја придодаваат на вредностите на конформизам и лична автономија, кога ќе бидат ставени во ситуација да се определат за некоја од нив. Оттаму, се чини дека клучното прашање е: *Колку луѓето високо ќе ја вреднуваат личната автономија кога тие ќе се најде во ситуација на конфликт со нивната желба за социјален конформизам?*

Feldman, во неговата анализа, започнува со луѓето кои ја вреднуваат личната автономија над социјалниот конформизам. Ваквата перспектива би требала да биде асоцирана со верувањето во способноста на слободно ориентираните автономни индивидуи за стабилен социјален ред. И најважното: вреднувањето на личната автономија над социјалниот конформизам би требало да значи и силна аверзија кон правилата и непослушност кон диктатурата од општеството. Кои се, пак, централните карактеристики на оние кои силно го вреднуваат социјалниот конформизам? Еден од факторите што би можел да доведе до желба за конформизам е опесимистичкиот поглед за човековата природа. Не е потребно да се верува дека луѓето по природа се антисоцијални, доволно е да се верува дека, доколку се остават сами на себе, луѓето ќе инсистираат на сопствениот интерес и ќе се однесуваат онака како што ќе изберат, а тоа нема да води кон стабилен социјален ред. Затоа, на луѓето им е потребен “водич” за социјално прифатените норми и правила на однесување, соодветни на социјалното опкружување. Иако релативната преференција за социјален конформизам над личната автономија не значи дека луѓето се против развојот на “уникатните” (единствени) таленти и личности, сепак тие имаат силна желба за ограничување на разновидноста, различноста во општеството. Разновидноста во исто време е и индикатор дека луѓето не се конформираат со заедничките социјални норми, но, и потенцијална закана за одржување на тие норми. Истите тие кои го вреднуваат социјалниот конформизам обично се силни поддржувачи на владата и, посебно, на владината моќ за сузбивање на неконформизмот.

Уште подобра солуција за општеството, вели Feldman (2003), е луѓето да бидат генерално послушни. Форсирањето на обврската за послушност значително го олеснува социјалниот конформизам бидејќи, на тој начин, се интернализира мотивацијата за конформност. Во идеални услови не постои никаква потреба за мониторирање на секоја индивидуа или употреба на принуда за да се држат луѓето во ред. Значи, кога не веруваме дека луѓето по природа се наклонети кон конформизам, тогаш начинот на кој тие се социјализираат станува особено важен. Децата треба да се тренираат да бидат послушни, да не им се спротивставуваат на авторитетите и да го прифаќаат општеството какво што е.

СОЦИЈАЛЕН КОНФОРМИЗАМ, ЗАКАНА И АВТОРИТАРНОСТ

Лесно е да се претпостави дека има блиска врска, поврзаност меѓу димензијата социјален конформизам-автономија и предрасудите и нетолеранцијата. Луѓето кои ја вреднуваат автономијата над социјалниот конформизам би требало да ги отфрлаат социјалните стеги наменети за однесувањето, вклучувајќи ги рестрикциите на слободата на говор, слободата на спонтано групирање и граѓанските слободи воопшто. Тие не би требало да се заинтересирани за одбрана на заедничките социјални норми, ниту да се загрижени за девијациите од тие норми. Валоризирањето на автономијата ги редуцира импулсите за рестрикција на цивилните слободи и мотивацијата да се реагира негативно кон групи кои не одговараат потполно на социјалните конвенции.

Спротивното би требало да биде вистина за луѓето кои го вреднуваат социјалниот конформизам над автономијата. Секоја група, било да е таа социјална или политичка, која отстапува од конвенциите, е способна да предизвика непријателство. Но, индивидуите или групите кои се «неконвенционални» ќе придвижат и нешто повеќе од негативни чувства. Луѓето чија цел е да го одржат социјалниот конформизам ќе сакаат да го заштитат општеството од поединци со девијантно однесување. Ова, најефикасно може да биде изведено и реализирано со казнување на неконформистите и со рестрикација на слободата за јавно искажување на нивните погледи, сфаќања, ставови. Така, подготовноста за поддршка на цивилните слободи, слободата на говор за неконформистите, би требало да биде силно асоцирана со релативната вредност дадена на автономијата наспроти социјалниот конформизам.

За оваа концептуализација да биде реално употреблива, Feldman смета дека таа би требало да биде повеќе од само ново име за генерализирани предрасуди и нетолеранција. Во тој контекст, тој го поставува прашањето: под кои услови се јавува нетолеранцијата кај поединците? Бидејќи е прилично јасно како вреднувањето на социјалниот конформизам ја зголемува мотивацијата за рестрикција на однесувањето и нетолеранцијата кон социјалната и политичка слобода, Feldman подетално се задржува на оние кои ја вреднуваат автономијата над социјалниот конформизам. Дали овие луѓе можат да бидат, или, секогаш се безусловни поддржувачи на цивилните слободи?

На ова место потребно е да се истакне дистинкцијата меѓу социјалниот конформизам и социјалниот ред, општо гледано. Луѓето кои ја вреднуваат автономијата, можеби не го посакуваат социјалниот конформизам, но тие се уште можат и сакаат да одржат стабилен социјален ред. Дури и најблагородниот поглед на човековата природа ја препознава можноста за конфликт и насилство, а луѓето кои ја вреднуваат автономијата, ништо помалку од сите други, нема да сакаат да живеат во насилно општество. Ова сугерира дека **се-нак постојат услови** под кои, дури и луѓето кои ја вреднуваат автономијата над социјалниот конформизам, би посакале да ги лимитираат цивилните слободи, посебно за оние групи за кои тие веруваат дека можат значително да ја реду-

цираат социјалната и политичката слобода, или да бидат директна закана за човечките животи. Стравот од насилство, исто така, може да доведе до тоа, дури и оние кои ја вреднуваат личната автономија да ја поддржат рестрикцијата на цивилните слободи.

Што може да се перципира, да биде сфатено како закана за социјалниот конформизам? Очигледно, верувањата, вредностите и однесувањата кои не се конзистентни со социјалните конвенции, но и однесувањата кои претставуваат предизвик за способноста на владата да обезбеди прифаќање на социјалните закони и регулативи. Меѓу луѓето кои го вреднуваат социјалниот конформизам, секоја акција која може го испробува, испитува конформизмот, било со довикување на неконформизмот или едноставно да се биде неконформист, може да биде перцепирана како закана.

Нетолеранцијата и предрасудите помеѓу оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам над автономијата би требало да биде функција од степенот на перцепирана закана за социјалната кохезија. Кога некоја социјална или политичка група отстапува од социјалната конвенционалност, таа ќе биде перцепирана како закана и ќе стане цел на акциите за сузбивање на заканата. Желбата за рестрикција на цивилните слободи на групите ќе биде зедничка функција на перцепцијата за оддалеченоста на групите од конвенционалните норми и мерката, до која, тие активно ги предизвикуваат (ги доведуваат во прашање) тие норми. Па така, додека оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам ќе ги поддржуваат владините рестрикции на социјалното однесување во принцип, можно е да постои поддршка на некои рестрикции за правата на групите, дури, и од страна на оние кои очигледно не се конформисти. Како и да е, во услови кога не се перцепира неконформизам, ниту тенденции за испробување на конформизмот, оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам ќе бидат понетолерантни од оние кои се стремат кон лична слобода.

Перципираните закани за социјалниот конформизам може да бидат и различни. На пример, самата различност во општеството, социјална или политичка, може да биде перцепирана како закана и на тој начин да ја засили нетолеранцијата на поопшто ниво. (Feldman и Stener, 1997). Така, мотивацијата за нетолерантност меѓу оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам би требало ба претставува функција на перцепираната закана за заедничките социјални норми од специфична група, или, многу погенерални, поопшти социјални сили.

КОНСТРУКТОТ СОЦИЈАЛЕН КОНФОРМИЗАМ-АВТОНОМИЈА И АВТОРИТАРНОСТ

Кои се предностите на оваа концептуализација? Најважно е, според Feldman, што овој начин на размислување обезбедува чиста концептуализација на клучниот конструкт *социјален конформизам-лична автономија и претискување*

ва солиден водич за развој на мерките на конструкциите. Иако секогаш ќе биде потребно да се прави ајтем анализа за да се пронајдат подискриминативните ајтеми кои добро ќе го ојшмуваат конструкциите, сепак нема да биде потребно да се проверува голем број ајтеми за да се дефинираат оние кои ќе бидат соодветни. “И уште повеќе: со ваква чиста концептуализација ќе биде лесно возможно да се развијат алтернативни шест мерки за димензијата социјален конформизам-автономија, кои поинаку ќе омаѓаат при валидизацијата на конструкциите. Со димензија, вака дефинирана, ќе биде возможно да се развијат мерки кои не вклучуваат ајтеми што многу наликуваат на ставовите и верувањата што сакаме да ги предвидуваме.” (Feldman, 2003)

Улогата на перцепираната закана во динамиката на социјалниот конформизам - автономија ја истакнува критичната одлика на оваа концептуализација. Најголем дел од литературата тргнува од претпоставката дека авторитарноста има директно влијание на предерасудите и нетолеранцијата. Со појавувањето на диспозиционалниот приод во психологијата, истражувањата во областа на авторитарноста генерално ја игнорирале интеракциската перспектива, во која, однесувањето се гледа како заедничка функција на личните карактеристики и ситуациските фактори (Snyder иCantor, 1998, според Feldman, 2003). Во концептуализацијата што ја предлага Feldman, ефектот од социјалниот конформизам-автономија секогаш би требало да биде зависен од перцепираната закана. Во отсуство на било каква закана-сфатена во термини на испробување на социјалниот конформизам- ќе постои само слаб ефект на димензијата социјален конформизам-автономија врз нетолеранцијата и предерасудите. Во оваа смисла, **димензијата конформизам-автономија е навистина само предиспозиција за одговор.** “Луѓето кои го вреднуваат социјалниот конформизам се предиспонирани да бидат нетолерантни, но веројатно нема да бидат иако не постои одредена закана, во смисла дека постои одредена група која им се заканува, или перцепиција дека социјалната кохезија оштетува е во опасност.” (Feldman, 2003)

Од оваа перспектива, основниот динамизам на авторитарноста е дефиниран со интеракцијата помеѓу социјалниот конформизам-автономија и перцепираната закана. Ова, смета Feldman, е доволно за да се разбере логиката на авторитарната агресија и авторитарната субмисија што претставува “срцевина” на Алтемејеровата RWA скала, а постојат и повеќе елементи во оригиналната Адорнова концептуализација (која беше комбинација на 8 “синдроми”), кои, исто така, можат да бидат корелати на димензијата социјален конформизам-автономија.

АНАЛИЗА НА FELDMAN

Feldman во неговото истражување се обидел да утврди, дали димензијата социјален конформизам-автономија (или скратено СК-А) може да биде релијабилно мерена и дали може да се процени нејзината поврзаност со мерките на идеологијата и “десниот авторитаризам”. Податоците од анализата тој ги засновува на примерок од 266 недипломирани студенти на Stony Brook University. Свесен дека ова не претставува репрезентативен примерок, а специфичните податоци не можат да се генерализираат на поширока популација, за него тоа сепак претставува адекватен примерок за започнување на истражувањата на базичната динамика на социјалниот конформизам, предрасудите и нетолеранцијата.

Прашалниците биле задавани групно. На испитаниците им била дадена брошура која започнува со топ-сторија во еден неделен магазин, а потоа следел структуриран прашалник. Сторијата во магазинот опишувала подготовки за демонстрации од страна на една нео-нацистичка група. Веднаш по сторијата следел сет од ајтеми во врска со групата: дали би требало да им биде дозволено да ги одржат демонстрациите, некои аспекти на нивната слобода на говор, цивилни права и перцепција на закана. Потоа следеле ајтемите за аспекти од димензијата социјален конформизам-автономија, ајтеми за вредностите, «десната авторитарност»¹, предрасудите, ориентацијата кон социјална доминанција², идеологијата и, на крај, демографските варијабли. За пополнување на прашалникот биле потребни 30-тина минути.

Димензијата социјален конформизам-автономија била мерена со серија од 17 ајтеми наведени во пар. Тоа била првата мерка, а ваквата форма била избрана за да се дефинира и истакне контрастот помеѓу двете вредности.³ Ајтемите се групирани во 5 категории кои ги илустрираат различните аспекти на оваа димензија. Тоа се:

- конформизам наспроти автономија;
- слобода наспроти страв од неред (Дали личната слобода би требало да биде максимизирана по цена на социјален и политички неред) ;
- почитување на засадничките норми и вредности;

1 Прашалникот ги вклучувал 20-те ајтеми од Алтмејеровата RWA скала. /Средната кореалција помеѓу овие ајтеми била 0,32 а релијабилноста 0,90./

2 Во текот на 1990, Прато и Сиданиус (Pratto and Sidanius, 1990, според Фелдман, 2003), предложи-ле димензија- социјална доминантност- ориентација (мерена со нивната СДО (СДО- Социал Доминанце Ориентацион Скала)-скала, која се чинела исто така фундаментална во разбирањето на индивидуалните разлики во идеологијата и етноцентризмот. Тие ја концептуализирале ориентацијата кон социјалната доминација како: општа ориентација (општи ставови) за интергрупни релации, рефлектирајќи дали некој преферира релации на еднаквост-наспроти хиерархиски релации, како и мерката (нивото) до која поединецот посакува една субгрупа (подгрупа) да доминира и да биде супериорна кон останатите.

3 Фактор анализата одвоил еден значаен фактор што претставува силен доказ за постоење на една димензија (доказ дека скалата е унитарна). Интеркорелациите помеѓу 17-те ајтеми биле значително хомогени за таков голем и различен сет на ајтеми. Feldman оваа мерка ја нарекува *Скала на социјален конформизам-автономија* (SCA Beliefs).

- социјална кохезија; и
- социјализација и вредности при воспитување на деца.

СОЦИЈАЛЕН КОНФОРМИЗАМ-АВТОНОМИЈА, НЕТОЛЕРАНЦИЈА И ПРЕДРАСУДИ

Ако димензијата социјален конформизам-автономија е база на авторитарноста, таа би требало да ги предвидува нетолеранцијата и предрасудите. И, во согласност со концептуализацијата што Feldman ја развива, нетолеранцијата и предрасудите би требало да резултираат од интеракцијата на социјалниот конформизам-автономија со перцепираната закана на социјалниот ред. Предрасудите во оваа студија биле мерени со скала од 6 ајтеми, кои ги откриваат негативните ставови кон африканските Американци, како и со скала за мерење на ставови кон расистичката група Ku Klux Klan (KKK понатаму во текстот). Нетолеранцијата била мерена со реакциите на испитаниците за фактивната екстремистичка група.

Првата задача била да се прочита сторија (топ- тема во националниот магазин) за подготовките за демонстрациите на некоја Нео-националистичка група во Харизбург- Пенсилванија (Harrisburg, Pennsylvania).

Веднаш по читањето на сторијата била презентирана серија од 9 ајтеми со кои се мери поддршката на испитаниците за правата на «Патриотскиот Фронт» да ги одржат демонстрациите и да бидат ослободени од мониторинг и рестрикции од страна на владата.

Бидејќи перцепираната закана се покажала како главна детерминанта на нетолеранцијата, прашалникот вклучувал 7 ајтеми за перцепирана закана од едно истражување на Sullivan & Marcus (1995). (според Feldman, 2003).

Една од главните претпоставки на Фелдмановата концептуализација е, дека нетолеранцијата и предрасудите ќе бидат резултат на интеракцијата меѓу валоризирањето на социјалниот конформизам и перцепцијата на закана за задничките норми. Оваа закана може да доаѓа од специфична група (нацистичката, во примерот) или од една поширока поопшта перцепција на закана за социјалниот ред. (Feldman & Stener, 1997). Па така, покрај перцепцијата за закана од специфичната група била мерена и генералната перцепција за социјална закана (скала од 8 ајтеми кои се однесувале на перцепцијата дека социјалната кохезија во САД е на удар).

Резултатите од тестирањето на главната хипотеза, дека нетолеранцијата ќе биде здружена функција на вреднувањето на социјалниот конформизам и перцепцијата на закана за социјалната кохезија, биле комплетно конзистентни со очекувањата. Ефектот на социјалниот конформизам-автономија врз нетолеранцијата значително расте со “поработ” на перцепираната закана за социјална кохезија. И обратно: ефектот од социјалниот конформизам-автономија врз нетолеранцијата значително се редуцира помеѓу оние кои

перцепираат мала социјална закана. Feldman забележува дека ајтемите за социјална закана се многу малку поврзани, ако не и воопшто, со политиката и немаат никакви последици врз заканата од авторитарната (фиктивна Наци) група. Всушност, луѓето кои имаат висок скор на оваа скала (СК-А) преферираат имиграции и социјална промена, а голема нетолеранција се забележува само меѓу оние кои строго го вреднуваат социјалниот конформизам. Така, нетолеранцијата кон авторитарната Наци-група, како што била “Патриотскиот Фронт”, е моќна комбинација од вреднувањето на социјалниот конформизам и перцепираната закана за социјалната кохезија.

Понатаму, многубројните истражувања зборуваат во прилог на тоа дека авторитарноста често се асоцира со предрасудите. Всушност, потеклото на концептот во студијата на Adorno е од неговата опсервација дека предрасудите кон Евреите се асоцирани со предрасуди кон многу други групи и ултимативно со Ф-скалата. Feldman во неговото истражување покажал дека истата динамика што ги поврзува нетолеранцијата со социјалниот конформизам-автономија важи и за предрасудите. Ниедна од варијаблите (СКА и перципираната закана за социјална кохезија) сама по себе нема значителен ефект врз предрасудите, но, интеракцискиот ефект е повторно суштински голем и значаен. Имено, ефектот на социјалниот конформизам-автономија врз расните предрасуди зависи од перцепцијата на социјалната закана. Кога луѓето перципираат голем дел од заканата за социјална кохезија, димензијата социјален конформизам-автономија е цврсто корелирана со предрасудите. На највисокото ниво на закана, социјалниот конформизам-автономија е нејдобар предиктор на предрасудите во моделот, прераснувајќи го големиот ефект на социјалната доминација. Од друга страна, за ниското ниво на социјална закана, социјалниот конформизам-автономија нема значаен ефект врз предрасудите. Држејќи ја социјалната доминација константна, расните предрасуди, како и нетолеранцијата, се среќаваат помеѓу оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам над личната автономија и кои веруваат дека постои закана за социјалната кохезија.

ЗАКЛУЧОЦИ НА FELDMAN

Димензијата СК-А е само предиспозиција. Клучната компонента во овој модел е перципираната закана. Оние кои го вреднуваат социјалниот конформизам, бидејќи се загрижени за контролирање на неконформизмот, секогаш повеќе ќе ги поддржуваат акциите на владата за лимитирање на цивилните слободи, во споредба со оние кои ја вреднуваат личната автономија. Но, тие не би требало да бидат и високо нетолерентни или со предрасуди во отсуство на перципирана закана за социјалната кохезија. Оние кои цврсто го вреднуваат социјалниот конформизам се високо сензитивни на заканите за социјалниот ред. Но, кога постои закана, тие би требало да реагираат со омаловажување на групите кои се перципираат како закана и со поддржување на акцијата за

елиминирање на заканите, лимитирајќи ги слободите и правата на оние кои се сметаат одговорни.

Предрасудите и нетолеранцијата во оваа концептуализација секогаш ќе бидат резултат на комбинацијата од вреднување на социјалниот конформизам и перципираната закана за социјална кохезија. Ова е интеракцијата која обезбедува динамика во концептуализација на Feldman, и, по која таа се одвојува и разликува од најголемиот дел од литературата за авторитарноста. Наместо едноставно претпоставување, дека авторитарноста секогаш ќе корелира со предрасудите и нетолеранцијата, оваа интеракција ги специфицира условите под кои СК-А ќе ги предвиди предрасудите и нетолеранцијата. Како што покажа Feldman во неговата анализа- **ефектите од социјалниот конформизам - автономија може да варираат од тривијални до есенцијални, во зависност од степеност на перципираната закана.**

Литература

- Duckitt, J. (2003). The impact of Social Threat on Ideological attitudes. *Political Psychology*, 24, 199-222
- Feldman, S. (2003). Enforcing Social Conformity: A Theory of authoritarianism. *Political Psychology*, 24, 41- 74
- Feldman, S., & Stener, K. (1997). Perceived threat and authoritarianism. *Political Psychology*, 18, 741- 770
- Reynolds, K., Turner, C. J., Haslam, A. S. & Ryan K.M. (2001). The Role of Personality and Group Factors in Explaining Prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 37, 427-434
- Stanford, N. (1973). *Authoritarian Personality in Contemporary Perspective*. *Handbook of Political psychology*, Joseey-Bas
- West, T., & Levy, R. S. (2002). *Background belief systems and prejudice*. <http://www.ac.wvu.edu/culture/WestLevy.htm>